

TRANSCRIPCIÓ AVNER NAHUM

00.01 A veure, bon dia Sr. Nahum.

00.03 Bon dia.

00.04 M'agradaria poder gaudir de la seva memòria i de que ens expliqui els records que va tenir -i que són força durs- d'una època -dura també- per molts jueus, mentres els nazis anaven guanyant terreny a Europa i els jueus havien d'anar fugint de diferents llocs d'Europa i que la seva sortida generalment era -alguns- era pels Pirineus i entrar pels Pirineus cap Espanya que, encara que a Espanya hi havia el règim franquista, era l'única diguem-ne sortida per poder agafar vaixells cap a Israel o cap a Sud-amèrica. I llavors, com que vostè recorda força bé aquesta [aquesta] època, ens interessaria doncs que ens parlés una miqueta de la JOINT, dels germans Sequerra, de l'hotel Bristol, d'aquests jueus que passaven per Miranda de Ebro i que després acabaven pues dins d'un vaixell per anar cap a Sud-amèrica o cap anar a Israel. Ens podria parlar d'algunes d'aquestes vivències que té vostè?

01.27 Al principi, que jo sàpiga, van venir uns jueus que eren -diríem- espanyols, del temps de... De... De l'any 29, quan havia la dictadura de...

01.46 Primo de Rivera.

01.48 De Primo de Rivera, que va dir que tots els jueus [espanyols] que podien fer-se espanyols automàticament. Bueno, pues van venir de París unes quantes famílies, que entre elles hi havia un tal... Tres germans amb família que es deien Toledo, una altra que es deia Sevilla, una altra que es diu Aragonés de los que me recordo. Això va ser l'any 40, quan van entrar els nazis a París. Després va començar a omplir de gent que no coneixia, tant per la part sefaradí com per la part asquenazi. I mentrestant hi havia l'organització de les JOINT S que ja va començar a sapiguer que hi havien gent jueva que entrava a Espanya i que estaven desemparats. Los que tenien, diríem, passaport, passaven; ara, los que no tenien passaport (que eren la majoria) anaven a camps de concentració, que era a Miranda de Ebro. I sí, sí, aquesta organització de les JOINT estava ubicada primerament en a l'hotel Montecarlo, que era en La Rambla. Després va passar al carrer Bristol, que era Porta de l'Àngel. De la Porta de

l'Àngel va passar a Passeig de Gràcia, número 20 i, en acabat, el quart –que no me'n recordava que ara m'he enrecordat- Amigó, carrer Amigó. I allí va morir –no va morir completament- però allí es va acabar, diríem, la JOINT.

03.34 La JOIN.

03.35 I la tenia una dona que era la dona del tesorer de les JOINTS fins a l'any... Diríem 60 i pico...

03.51 En quant a los que van entrar, van entrar moltíssims. Gent de diners, se salvaven; l'altra gent, francament jo no li puc dir qui podien ser, qui anava a buscar-los... Era molt difícil, molt di... A demés, jo era jove i lo meu era anar a ballar, I no era qüestió ni dels que van venir, diríem, d'aquest senyor de... Li vaig preguntar "Per què? D'on veniu? Què feu? Què va...?". Res. Jo tenia un germà a Marsella [Marsella] que el van detenir i va anar a... A... Primer a **Cupièn**. Vam tenir... Notícies de la Creu Roja espanyola que fulano, que el vostre fill aixís i aixís està detingut a **Cupièn**. I al cap de –què sé jo- d'un mes o dos mesos, van dir que ja no tenien notícies. Ah! Que enviéssim, si podíem, algo de menjar, algo de roba per... I no vam tenir temps, perquè ja varen dir que va desaparèixer, que ja no saben on t'està. I és això lo que puc dir. Los que entraven per la frontera, que devien entrar molts. Un, per exemple, Bernard Hilda, no sé si se'n recorda de un músic –de Bernard Hilda- era jueu, a lo millor no deia que era jueu i tot això i ha passat i estava en el Liceu tocant música, era... Maestro de... Hi havia varios que es van poder salvar, no sé com, potser... Enxufe o potser... Qualsevol cosa. Però d'altres, que no tenien papers i no tenien mitjans per a... Per poder pagar... Aquests anaven a camps de concentració, que era a Miranda de Ebro.

05.55 D'allí en sortien alguns? La JOINT els podia salvar o no? Vostè no ho sap si...

06.02 No...

06.03 Si alguns podien sortir de Miranda de Ebro.

06.06 Algun hauran agafat, però pocs de la part jueva diríem sefaradí. Ja et dic, un o dos o tres, que me'n recordo que un va ser policia... I un altre que va estar amb un fusil que no que no sé que es va posar el... El mocador vermell aquí i semblava que... Res. Clar, com això del comunisme, estava fent auge [auge], la majoria dels jueus que van entrar eren de la Brigada

Internacional, que van quedar aquí de la Brigada Internacional del temps de la revolució espanyola i aquests van anar tots a camps de concentració, a tots els que van agafar.

06.58 Llavors alguns jueus d'aquests que van venir en època nazi, entre el 40-45, i van travessar els Pirineus i van arribar a Barcelona, alguns varen quedar-se a Barcelona? Vostè recorda d'alguna família que es quedés a Barcelona?

07.18 No, pocs es van quedar eh. Pocs es van quedar... D'aquesta família primera, de les tres famílies, tots van tornar cap a París, cap a França. Potser va quedar algú, potser va quedar algú... però ja no et deus en recordar, ja has per... Potser va quedar algú, però la majoria [la majoria], van marxar. De los que van quedar, per exemple, són los que van estar de la part de dalt, que jo estava sempre en la part de... Jo anava al cafè **Còmic** per jugar. I allí estaven la majoria dels jueus sefardís. I la part alta de Barcelona i havien tots aquests, hi havien... Te puc.. No sé si haig de nombrar noms... No sé si voldran, perquè li puc dir alguns quants noms, però les diré que la majoria eren búlgares vinguts de París.

08.17 Però asquenazim?

08.19 No, no, aquests jueus sefardis. Asquenazim havia uns altres que jo no... Hi havia també un bar, al carrer Casanovas-cantonada Còrsega, que allí hi havia la reunió de les asquenazim i altra gent. Doncs d'aquests... D'aquests que et dic, d'aquests búlgares, eren, van venir varies famílies, varies famílies. Jo els vaig conèixer, jo els vaig conèixer, a Can Lliure. Casa Lliure, hotel ara, ara es diu hotel eh... Hotel eh... Aquest... Aquest hotel que hi ha ara al Carrer Gran Via entre Rambla Catalunya i Passeig de Gràcia, com se diu?

09.11 No ho sé...

09.15 Ja me'n recordaré.

09.16 Ah sí! Sí...

09.18 Abans de...

09.20 Pa? No és Palace?

09.22 Abans deien hotel, Ca... Casa Lliure.

09.25 Sí, sí, sí ... Ja sé quin és, sí.

09.28 I allí pues vaig conèixer, que hi havia ball i tot això, los vaig conèixer. I aquests van viure, aquests es van quedar a Barcelona, aquests es van quedar tots a Barcelona, perquè tenien calés, perquè van encontrar feina i...

09.45 Van poder muntar negocis, van...

09.47 Van muntar negocis i tot això.

09.49 I d'altres van marxar cap a Israel, amb aquells...

09.51 Los altres quasi bé tots cap a Israel. I los jueus asquenazis vells que hi havien aquí, se'n van anar cap a Israel, perquè van perdre... eee... la majori, la majo, la majoria tocaven qüestions de cuiro, feien... Monederos per a... Monederos, bolsos, cinturons i tot això.. la majoria. I alguns van quedar i els altres van marxar cap a Israel. I és tot lo que puc sapiguer de les entrades de los jueus por part de la frontera.

10.35 Els germans Sequerra, aquests germans portuguesos, varen ajudar molt –suposo- a la JOINT i a tots aquests jueus que van venir en època nazi o a traslladar-se o a sortir de Miranda de Ebro, o a traslladar-se amb vaixells a Sud-Amèrica, o a Nord-amèrica o fins i tot a Israel.

11.02 Ells organitzaven quasi bé tot. Ells sabien, per exemple, devien tenir espies, espies a Madrid o Barcelona no faltava, sigui jueu, sigui alemany, siguin americans, siguin inglesos... I ho sabien tot. I... Devien, devien sapiguer de... Alguns van marxar per Amèrica, uns altres –ja ho dic- van marxar per Israel, uns altres es van quedar aquí... Devien tenir família o devien, ja estaven –a lo millor ja estaven- ja apuntats per anar-se a Amèrica i no van poder anar-se i es van quedar aquí i una vegada acabada la guerra, Segona Guerra Mundial, van poder marxar, van poder marxar amb mitjans segurament de la JOINT i tot això. La JOINT és una organització... jueva d'Amèrica que, així com donen impuestos per a... Ajuntament o per a... Per a lo que sigui, aquests donen una quantitat per a aquesta organització. També hi ha una altra organització, que es diuen JIAS, que estava en Holanda. Aquests, nosaltres, durant la Guerra Civil nostra, nos enviaven **massó**, para **peces**. I gràcies amb aquests podíem tenir **massons** per **peces** i... I també ajudaven... I hi havia una altra cosa, també, abans de la Guerra Civil. I era que durant l'any 33-34 hi havia una quantitat de jueus alemanys, polacs i tot això que eren comunistes –no eren comunistes, no se li puc dir-. La qüestió és que fugien

i molts venien, lo millor que podien venir, a França no els volien, venien a Barcelona. I tenia, la comunitat de Barcelona i tenia, per cada un que venia, tenia per a tres dies de pensió completa, que havia un hotel jueu al carrer... Carrer Nou, Ronda del Asalto, Conde del Asalto, i tenien tres dies de pensió completa. A partir d'aquí, no els hi podia pagar més. És que no tenien.. Tenien lo just i... Anaven fent i...

13.53 Per acabar, devia haver algun espia de la JOINT. Perdó. En la frontera, jueu, que devia conèixer i els feia entrar pagant. En fi, cosetes d'aquestes que passen. Els feia passar.

14.10 Els feia passar algun espia de la JOINT que...

14.13 Algun espia hi devia haver i com estava fulanito tal de **Affrenkel**, això, allò... Passa. Perquè van entrar de tot, jueus i no jueus.

14.23 No, no, ja, és clar. També van entrar gent no jueus, però –és clar- entraven en territori franquista.

14.28 Espanyol.

14.29 És clar, al entrar en territori franquista, vulgui o no, Franco no... No era projueu, en principi. Per tant, també suposo que alguns, perquè així també ho hem vist amb alguns documents, alguns quan arribaven aquí per no ser perseguits potser es convertien al cristianisme per no ser perseguits i llavors, és clar, i suposo que no... Controlats en la comunitat jueva suposo que no els tenien.

15.01 Més aviat s'han convertit gent de calés, per salvar alguns que tenien –per exemple- pelleteria. Hi havia dos pelleters que eren jueus i es van convertir, uns altres que tenien un altre nom també es van convertir, alguns que estaven en camps de concentració... Si vols sortir, hi havia cures i hi havia això que “si **(15.30 Per salvar la vida)** tu et converteixes, jo et salvaré”. I van salvar la vida convertint-se en el cristianisme. Millor dit, al catolicisme, perquè en aquella època, havia pocs protestants i no havia més que catòlics i... I ja dic, ja no puc, ja no tinc més paraules per la qüestió aquesta perquè era molt... No me'n cuidava jo.

16.04 També era molt secret i procuraven que no.. que no se sapigués massa les persones qui eren.

16.11 I clar, era jove, era... No hi havia, diríem, una comunitat o una sinagoga que los podies veure i podies dir: "Mira, aquest és nou. Aquest és...". No hi havia. Per lo tant, estàvem tancats completament. Nosaltres fèiem oracions amb un pis un dia determinat, sigui Rosh Hashanah Kippur, que eren dies sagrats. Pues aquest any ho farem en aquesta casa. Tenies que estar al tanto amb la portera, perquè sinó et denunciava. No hi podia haver reunions de 10. En fin, lo vam passar.. No lo vam passar malament, perquè estàvem tots estàvem marcats, és a dir, tots estàvem dins de la poli, de la Jefatura de Policia. En quant Franco o Hitler hagueren dit "Ep, aquests s'han d'agafar tots", s'hagueren agafat en un moment, a tots els jueus de Barcelona. Vull dir que estàvem tots agafats per el coll.

17.16 Gràcies a Déu això no va passar i així hem pogut gaudir del seu testimoni.

17.25 Sí i, después, en el 47-46 vam començar, vam començar... I vam començar... El 47, me'n recordo, la primera Rosh Hashanah lo vam fer en la Escuela Teatro. No... Teatro Escuela, que estava al **castell**, en Consell de Cent entre Aribau i... I allí vam començar ja a **(17.56 a fer la comunitat)** fer les reunions.

17.58 Llavors, el que se cuidava més de tot això era un tal senyor **Maitek**, que se cuidava de la qüestió de.. D'enterrar la gent, la qüestió de... Algun... Algun que havia a la frontera per fer-lo passar i tot això.